MOGELIJK PFAS IN DE BODEM?

DIT MOET U ALS ONDERNEMER WETEN

Heeft uw bedrijf in het verleden PFAS gebruikt, bijvoorbeeld in blusschuim of een productieproces? Dan kan PFAS in de bodem of het grondwater terecht zijn gekomen. Dat betekent niet automatisch dat u moet saneren. Wel is het belangrijk om na te gaan wat er op uw locatie is gebeurd en of u iets moet doen. Deze factsheet helpt u daarbij.

FOTO: ADOBE STOCK

1. Kan op mijn terrein PFAS aanwezig zijn?

PFAS kan op uw terrein terecht zijn gekomen door bijvoorbeeld:

- gebruik of testen van PFAS-houdend blusschuim, branden of calamiteiten;
- productie of verwerking van papier, textiel, tapijt, rubber, kunststof of metaal;
- oppervlaktebehandeling, coatings of reiniging;
- afvalwater, slib, dempingen, stortplaatsen of andere afvalstromen.

Herkenbaar? Dat betekent nog niet dat uw bodem verontreinigd is. Verzamel eerst informatie over waar en wanneer PFAS is gebruikt en hoe afval- of bluswater werd afgevoerd. Bepaal daarna of metingen nodig zijn.

2. Moet ik de bodem laten onderzoeken?

Een aanwijzing dat vroeger PFAS is gebruikt, betekent niet automatisch dat u moet gaan meten.

Bodemonderzoek kan wel nodig of verplicht zijn:

- na een incident, lekkage of lozing; door activiteiten bij punt 1
- als uw vergunning, lokale regels of een formeel besluit van de overheid dit voorschrijven;
- als u gaat bouwen of graven en daarvoor bodemonderzoek verplicht is;
- bij beëindiging van een activiteit waarvoor eindonderzoek is voorgeschreven;
- bij verkoop of aankoop van terrein, om bodemrisico's en toekomstige kosten in beeld te brengen.

Laat eerst uitzoeken waar PFAS kan zijn terechtgekomen. Meet daarna gericht. Het is meestal niet nodig om zonder aanleiding het hele terrein te bemonsteren.

3. Wanneer moet ik de verontreiniging aanpakken?

PFAS aangetroffen ≠ onaanvaardbaar risico ≠ automatisch volledige sanering

Direct handelen kan nodig zijn bij:

- onaanvaardbare risico's voor mensen of milieu, of relevante verdere verspreiding;
- een recente lozing, lekkage of calamiteit;
- een vastgestelde 'herstelplicht'. De uitvoering kan soms worden gefaseerd; zie punt 4.

Hoeft u niet direct te saneren? Dan moet u opnieuw naar de PFAS kijken wanneer u toch werkzaamheden op het terrein gaat uitvoeren.

Dit wordt een natuurlijk moment genoemd, zoals:

- bouwen, verbouwen, slopen of opnieuw inrichten van het terrein;
- graven, grond afvoeren of grondwater oppompen;
- einde bedrijfsvoering;
- verkoop van het bedrijfsterrein in combinatie met nieuwe bouw- of gebruiksplannen.

Bij graven gelden regels voor het omgaan met verontreinigde grond. Dit leidt niet automatisch tot sanering van het hele terrein: de maatregelen worden afgestemd op de werkzaamheden, risico's en lokale regels.

4. Wie kan verantwoordelijk zijn voor het herstel?

Dat PFAS op uw terrein aanwezig is, betekent niet automatisch dat uw bedrijf juridisch verantwoordelijk is voor het herstel of de kosten.

Voor verontreiniging die tussen 1987 en 2024 is ontstaan (meestal voor PFAS), moet de overheid per situatie beoordelen:

1. Is de verontreiniging in deze periode veroorzaakt?
2. Is zij ontstaan door een concrete handeling, zoals lozen of morsen?
3. Heeft uw bedrijf die handeling verricht of kan zij aan uw bedrijf worden toegerekend?
4. Wist of kon uw bedrijf destijds redelijkerwijs vermoeden dat hierdoor de bodem kon worden verontreinigd?

Pas als alle vier de vragen met ja worden beantwoord, kan sprake zijn van overtreding van de toenmalige bodemzorgplicht. Daarbij tellen ook de kennis van dat moment, vergunningen, overheidsvoorschriften, beschikbare alternatieven en getroffen maatregelen mee.

Bij een overtreding geldt een herstelplicht. Uitvoering kan soms worden gefaseerd of gekoppeld aan een natuurlijk moment. Voor verontreiniging van vóór 1987 geldt deze oude bodemzorgplicht niet. Voor verontreiniging die vanaf 1 januari 2024 ontstaat, gelden de zorgplichten en activiteitenregels van de Omgevingswet.

5. Hoe ver moet de verontreiniging worden hersteld?

Bij een herstelplicht is volledig herstel het uitgangspunt, maar niet automatisch de uiteindelijke uitkomst. Onaanvaardbare risico's moeten worden weggenomen en verspreiding naar kwetsbare gebieden moet worden voorkomen. Het bevoegd gezag beoordeelt welk herstel redelijkerwijs kan worden verlangd.

Daarbij tellen mee:

- risico's voor mens, milieu en verspreiding;
- technische haalbaarheid en milieuwinst;
- kosten en langdurige beheerslasten;
- gevolgen voor gebouwen en bedrijfsvoering.

Als herstel technisch niet mogelijk is, niet duurzaam is of nauwelijks extra milieuwinst oplevert, kan een beheersbare restverontreiniging worden toegestaan.

6. Wie betaalt?

Is vastgesteld dat uw bedrijf de bodemzorgplicht heeft overtreden? Dan betaalt uw bedrijf in beginsel de maatregelen die redelijkerwijs nodig zijn. De aanpak van PFAS kan zeer kostbaar zijn.

Afspraken kunnen worden gemaakt over:

- uitvoering op een passend natuurlijk moment of uitvoering in fasen;
- (tijdelijke) beheers- en monitoringsmaatregelen;
- mogelijke cofinanciering of financiële ondersteuning vanuit de overheid.

Publieke financiering is soms mogelijk maar is geen automatisch recht. Overheidsmiddelen kunnen in bepaalde gevallen worden ingezet wanneer een verantwoordelijke niet kan worden aangesproken of onvoldoende draagkracht heeft én aanpak nodig is ter bescherming van mens of milieu.

Is geen overtreding vastgesteld, maar wilt u bouwen, graven of het terrein anders gebruiken? Dan komen de projectgebonden onderzoeks- en maatregelenkosten doorgaans voor rekening van de initiatiefnemer.

© VNO-NCW, september 2026

VNO-NCW / MKB-NEDERLAND FACTSHEET VOOR ONDERNEMERS

Deze factsheet is bedoeld voor ondernemers die mogelijk met PFAS-verontreiniging op hun bedrijfsterrein te maken hebben. De factsheet geeft in begrijpelijke taal een eerste overzicht van de belangrijkste regels, aandachtspunten en mogelijke vervolgstappen. Welke regels en verplichtingen gelden, hangt af van de specifieke situatie, locatie en historie van uw bedrijf. De factsheet vervangt daarom geen juridisch of milieukundig advies.

© VNO-NCW, september 2026

VNO NCW

MKB Nederland

